

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного факультету

доц. Ярослав РЕДЬКВА

«29» серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

Сучасна українська мова

(вивчення синтаксису складного речення в ЗЗСО)

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

Освітньо-професійна

програма

Середня освіта (Українська мова та література)

Спеціалізація

A4.01 Середня освіта (Українська мова та література)

Спеціальність

A4 Середня освіта

Галузь знань

A Освіта

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

Факультет

філологічний

Мова навчання

українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова (вивчення синтаксису складного речення в ЗЗСО)» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова та література)».

Розробник: Кульбабська Олена Валентинівна – професор кафедри сучасної української мови, доктор філологічних наук, професор.

Викладач: Максим'юк Оксана Василівна – доцент кафедри сучасної української мови, кандидат філологічних наук, доцент.

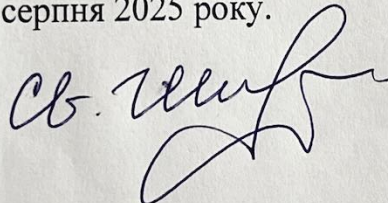
Погоджено з гарантом ОП

Валентин МАЛЬЦЕВ

Затверджено на засіданні кафедри сучасної української мови
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року.

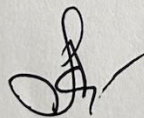
Завідувач кафедри

Світлана ШАБАТ-САВКА

Погоджено методичною радою філологічного факультету
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року.

Голова методичної ради

Алла АНТОФІЙЧУК

Мета навчальної дисципліни: навчити студентів із-поміж різноманіття підходів до складних речень як самостійного класу синтаксичних одиниць української мови вирізнити такі теоретичні ідеї та концепції, що найповніше відбивають сучасний стан граматики й мають більшу пояснювальну силу; звернути особливу увагу на проблемні питання, які перебувають донині в центрі зацікавлень теоретиків-синтаксистів і отримують неоднозначні розв'язання; допомогти студентам пізнати й осмислити синтаксис у поняттях, що були б спроможні охопити внутрішню єдність синтаксичних одиниць і категорій, ієрархічні відношення між ними.

Пререквізити:

Українська мова (шкільний курс);
 ОК 8. Сучасна українська мова (фонетика);
 ОК 14. Сучасна українська мова (лексикологія, фразеологія і лексикографія та проблеми їх викладання в ЗЗСО);
 ОК 23. Сучасна українська мова (морфологія, ч. I);
 ОК 25. Сучасна українська мова (морфологія, ч. II).
 ОК 30. Сучасна українська мова (синтаксис словосполучення і речення).
 ОК 33. Сучасна українська мова (синтаксис простого речення)

Результати навчання (компетентності):

Компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати загальні й спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі середньої освіти, пов'язані з методикою викладання української мови та літератури в процесі професійної діяльності або навчання.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність вільно і грамотно здійснювати усну та письмову комунікацію українською мовою.

ЗК 4. Здатність критично й творчо мислити, генерувати нові ідеї, виявляти ініціативу та підприємливість, застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність забезпечувати здобуття освіти державною мовою, формувати й розвивати мовно-комунікативну компетентність учнів.

ФК 4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі предметної галузі, збирати, аналізувати, структурувати, узагальнювати й інтерпретувати інформацію, перевіряти її достовірність, оперувати нею в професійній діяльності.

ФК 8. Здатність розуміти специфіку мовознавчих / літературознавчих напрямів і шкіл, здійснювати науковий аналіз філологічного матеріалу, оперувати сучасною мовознавчою / літературознавчою термінологією, інтерпретувати та обґрунтувати погляди різних дослідників щодо відповідних проблем.

ФК 9. Здатність розуміти значення української мови як державної в житті українського народу, адекватно використовувати мовні ресурси в процесі фахової

та міжособистісної комунікації, формувати й розвивати в учнів мовно-комунікативну компетентність.

ФК 13. Здатність обирати сучасні та ефективні методики й технології навчання й виховання учнів, створювати умови, що забезпечують функціонування мотивувального, розвивального та інклюзивного освітнього середовища.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Вільно володіти українською мовою, вміти послуговуватись нею у професійному спілкуванні.

ПРН 3. Критично й творчо мислити, генерувати нові ідеї, виявляти ініціативу та підприємливість, застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ПРН 10. Аналізувати мовні та літературні явища у взаємозв'язку і взаємозалежності.

ПРН 12. Володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасного мовознавства / літературознавства, вільно оперувати мовознавчою / літературознавчою термінологією.

ПРН 14. Створювати та інтерпретувати тексти різних стилів і жанрів.

ПРН 17. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 18. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі й для професійного розвитку, застосовувати цифрові освітні ресурси, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання.

ПРН 21. Використовувати навчальний матеріал з метою розвитку в учнів ключових компетентностей, критичного мислення та ціннісних ставлень.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	IV	VIII	3	90	22	22	-	-	46	-	іспит
Заочна	IV	VIII	3	90	6	6	-	-	78	-	іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 1. Складні речення сполучникового типу: наукові підходи та лінгводидактика													
Тема 1. Роль складного речення у виформуванні синтаксичної компетентності дев'ятикласників	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Тема 2. Поняття складносурядного речення в чинній Програмі з української мови для ЗЗСО. Складносурядні речення і прості речення, ускладнені однорідними присудками.	9	2	2	-	-	5	12	2	2	-	-	8		
Тема 3. Поняття складнопідрядного речення в підручниковій літературі для ЗЗСО: визначення,	9	2	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8		

специфіка підрядного зв'язку, засоби зв'язку. Критерії розмежування підрядних сполучників і сполучних слів.												
Тема 4. Типологія складнопідрядних речень у підручнику з української мови для учнів 9-го класу.	9	2	2	-	-	5	12	2	2	-	-	8
Тема 5. Складнопідрядні означальні та з'ясувальні речення: визначення та класифікації.	9	2	2	-	-	5	8	-				8
Тема 6. Особливості будови й семантики складнопідрядних речень обставинного типу.	16	4	4	-	-	8	6	-	-	-	-	6
Разом за ЗМ1	56	14	14	-	-	28	46	4	4	-	-	38
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 2. Лінгвістичні та методичні засади вивчення складних речень безсполучникового типу. Текст											
Тема 7. Складні безсполучникові речення: визначення, типологія, функції. Синоніміка складних речень сполучникового та безсполучникового типу.	9	2	2	-	-	5	16	2-	2	-	-	12
Тема 8. Складні багатокомпонентні речення в сучасній українській мові.	15	4	4	-	-	7	18	-	-	-	-	18
Тема 9. Специфіка надфразної єдності як одиниці тексту.	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10
Разом за ЗМ 2	34	8	8	-	-	18	44	2	2	-	-	40
Усього годин	90	22	22	-	-	46	90	6	6	-	-	78

Тематика лекцій із переліком питань

№ теми	Назва теми
1.	<p>Роль складного речення у виформуванні синтаксичної компетентності дев'ятикласників</p> <p><i>ПЛАН</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття синтаксичної компетенції учнів. 2. Складне речення: проблеми дослідження і типологія наукових підходів до вивчення. 3. Умовно просте речення (предикативна одиниця) як структурний компонент складного речення. 4. Будова (формально-синтаксична структура) складного речення. 5. Значення (семантико-синтаксична організація) складного речення. 6. Комунікативна специфіка складного речення. 7. Засоби вираження семантико-синтаксичних відношень і синтаксичних зв'язків у складному реченні (<i>самостійно</i>). 8. Класифікації складних речень (наукова й шкільна).
2	<p>Поняття складносурядного речення в чинній Програмі з української мови для ЗЗСО. Складносурядні речення і прості речення, ускладнені однорідними присудками</p> <p><i>ПЛАН</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика складносурядного речення. 2. Типологія наукових підходів до вивчення складносурядного речення (<i>самостійно</i>). 3. Формальні типи складносурядних речень (за типами сурядних сполучників). 4. Сполучникові засоби у складносурядних реченнях.
3	<p>Поняття складнопідрядного речення в підручниковій літературі для ЗЗСО: визначення, специфіка підрядного зв'язку, засоби зв'язку. Критерії розмежування підрядних сполучників і сполучних слів</p> <p><i>ПЛАН</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика складнопідрядного речення в підручниках для учнів 9 класу. 2. Специфіка підрядного зв'язку в складнопідрядному реченні (<i>самостійно повторити</i>). 3. Засоби зв'язку в складнопідрядних реченнях (сполучники і сполучні слова).

4.	<p>Типологія складнопідрядних речень у підручнику з української мови для учнів 9-го класу ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Будова (формально-семантичні вияви) складнопідрядних речень. 2. Характерні особливості означальних складнопідрядних речень. 3. Специфіка складних речень із підрядними з'ясувальними. 4. Обставинна семантика складнопідрядних речень.
5.	<p>Складнопідрядні означальні та з'ясувальні речення: визначення та класифікації ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Критерії виокремлення складнопідрядних речень із прислівним підрядним зв'язком (нерозчленованої структури). 2. Структурно-семантичні параметри складнопідрядних речень із прислівним зв'язком (граматичного та семантичного типів). 3. Семантико-синтаксичні типи складнопідрядних речень із корелятивним зв'язком, їхнє місце в шкільній класифікації.
6.	<p>Особливості будови й семантики складнопідрядних речень обставинного типу ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Критерії виокремлення складнопідрядних речень обставинного типу (розчленованої структури). 2. Структурно-семантичні параметри складнопідрядних речень розчленованої структури з детермінантним зв'язком (зі значенням зумовленості, часові, порівняльні, зіставлювальні). 3. Складнопідрядні речення розчленованої структури з корелятивним зв'язком (відносно-поширювальні). 4. Синоніміка складносурядних і складнопідрядних речень.
7.	<p>Складні безсполучникові речення: визначення, типологія, функції. Синоніміка складних речень сполучникового та безсполучникового типу ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття складного безсполучникового речення. 2. Поняття графічної та структурної схеми складного безсполучникового речення. 3. Проблема класифікації складного безсполучникового речення (<i>самостійно</i>). 4. Складне безсполучникове речення з перелічувальною інтонацією (відкритої структури). 5. Складне безсполучникове речення із зіставно-протиставною та пояснювальною інтонацією (закритої структури). 6. Синонімічність складних безсполучникових речень з іншими типами синтаксичних одиниць.

8.	<p>Складні багатокомпонентні речення в сучасній українській мові ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З історії появи та розвитку складних багатокомпонентних (неелементарних, ускладнених) речень. 2. Поняття про структурно-семантичне ускладнення складних речень. 3. Критерії виділення складних ускладнених речень як окремих синтаксичних одиниць. 4. Класифікація складних речень ускладненої структури. 5. Складні ускладнені речення з одним видом синтаксичного зв'язку: <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Ускладнені складносурядні речення. 5.2. Ускладнені складнопідрядні речення. 5.3. Ускладнені безсполучникові речення.
9.	<p>Специфіка надфразної єдності як одиниці тексту ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складні неелементарні речення із сурядним та підрядним зв'язками. 2. Складні неелементарні речення із сурядним та безсполучниковим зв'язками. 3. Складні неелементарні речення з підрядним та безсполучниковим зв'язками. 4. Складні неелементарні речення із сурядним, підрядним та безсполучниковим зв'язками. 5. Період як різновид складного ускладненого речення. 6. Розділові знаки в складних синтаксичних конструкціях із різними типами зв'язку та періодах.

Тематика семінарських занять

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1		
...		

Тематика практичних занять із переліком питань і завдань

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1	<p>Роль складного речення у виформуванні синтаксичної компетентності дев'ятикласників</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняйте визначення складного речення як синтаксичної одиниці української мови. Зробіть висновок, яке з них якнайповніше відповідає вимогам сьогодення. З огляду на поліаспектність 	2

	<p>витлумачень укладіть лексикографічний паспорт цього терміна, скориставшись списком рекомендованої літератури й інтернет-джерелами.</p> <p>2. Поясніть відмінності між особливостями «шкільного» та «університетського» вивчення складного речення.</p> <p>3. Доберіть ілюстративний матеріал – складні речення та прості речення, ускладнені однорідними присудками. Виділіть граматичні основи, засоби зв'язку між компонентами. Узагальніть збіжні та відмінні риси.</p>	
2	<p>Поняття складносурядного речення в чинній Програмі з української мови для ЗЗСО. Складносурядні речення і прості речення, ускладнені однорідними присудками.</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Порівняйте визначення складносурядного речення в українській мові. Зробіть висновок, яке з них якнайповніше відповідає вимогам сьогодення.</p> <p>2. Заповніть таблицю «Засоби зв'язку в складносурядному реченні».</p> <p>3. Поясніть відмінності між особливостями «шкільного» та «університетського» вивчення складносурядного речення.</p> <p>3. Доберіть із різножанрових текстів ілюстративний матеріал – складносурядні речення. Виділіть граматичні основи, засоби зв'язку між компонентами. Сформулюйте висновки до теми.</p>	2
3	<p>Поняття складнопідрядного речення в підручниковій літературі для ЗЗСО: визначення, специфіка підрядного зв'язку, засоби зв'язку. Критерії розмежування підрядних сполучників і сполучних слів.</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Здійсніть порівняльну характеристику складносурядного та складнопідрядного речень (за підручниками ЗЗСО та ЗВО).</p> <p>2. Випишіть із різностильових текстів складнопідрядні речення. Віднайдіть головну й підрядну частину. Схарактеризуйте тип підрядного зв'язку та засоби його вираження. Перевірте семантику підрядного сполучника за словником.</p> <p>3. Накресліть графічні схеми 5 складнопідрядних</p>	2

	речень (лінійні та рівневі).	
4	<p>Типологія складнопідрядних речень у підручнику з української мови для учнів 9-го класу.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Випишіть із тексту складнопідрядні речення. Схарактеризуйте їхню структуру, семантику та функції. 2. Сконструйте за графічними схемами складнопідрядні речення. Схарактеризуйте засоби зв'язку між умовно простими реченнями. 3. Із шкільного підручника випишіть 8 складнопідрядних речень різних типів. Визначте їхні збіжні та відмінні ознаки. 4. Виконайте синтаксичний розбір складнопідрядних речень за схемою шкільного аналізу. 	2
5	<p>Складнопідрядні означальні та з'ясувальні речення: визначення та класифікації.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зіставте складнопідрядні речення означальні та з'ясувальні, звернувши увагу на вияв підрядного зв'язку, тип семантико-синтаксичних відношень, опорні слова в головній частині, засоби зв'язку. Обґрунтуйте збіжні та відмінні риси. 2. Напишіть допис у соціальні мережі, використовуючи складнопідрядні означальні та з'ясувальні речення. Яку функцію вони виконують? 3. Розберіть по 3 складнопідрядних означальних та з'ясувальних речення за шкільною та науковою схемами синтаксичного розбору. 	2
6	<p>Особливості будови й семантики складнопідрядних речень обставинного типу.</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Здійсніть порівняльну характеристику складнопідрядних обставинних речень: які семантико-синтаксичні відношення виражено між їхніми частинами? 2. Р о б о т а з і с х е м а м и. Сконструйте за наведеними схемами 8–9 складнопідрядних обставинних речень. Підкресліть граматичні основи, пронумеруйте частини, поставивши логічне запитання, виділіть засоби зв'язку. Накресліть графічні схеми та запишіть структурні схеми. 3. Написання есе з використанням складнопідрядних речень обставинного типу. 	4

	4. Розберіть складнопідрядні речення з обставинною семантикою (часові, причиново-наслідкові, цільові, порівняльні, умовні тощо) за шкільною та науковою схемами синтаксичного розбору.	
7	<p>Складні безсполучникові речення: визначення, типологія, функції. Синоніміка складних речень сполучникового та безсполучникового типів.</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Користуючись енциклопедією «Українська мова» та вільною енциклопедією «Вікіпедія» підготуйте аналітичну інформацію про складні безсполучникові речення. Зіставте з відомостями про ці синтаксичні одиниці, викладені в шкільному підручнику. Наведіть власні приклади.</p> <p>2. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Опрацювавши рекомендовану літературу до теми, заповніть узагальнювальну таблицю «Синоніміка сполучникових і безсполучникових складних речень в українській мові». Узагальніть їхні прагматичні параметри.</p> <p>3. Проаналізуйте різностильові тексти й установіть, у яких безсполучникові складні речення є найуживанішими.</p> <p>4. Розберіть складні безсполучникові речення із часовими, зіставно-протиставними та обставинними семантико-синтаксичними відношеннями за шкільною та науковою схемами синтаксичного розбору.</p>	2
8	<p>Складні багатокомпонентні речення в сучасній українській мові.</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Опрацювавши рекомендовану літературу до теми, заповніть узагальнювальну таблицю «Складні багатокомпонентні речення з одним та різними типами синтаксичного зв'язку в українській мові». Узагальніть їхні прагматичні параметри.</p> <p>2. Розберіть складні багатокомпонентні речення: а) із сурядним зв'язком; б) із підрядним зв'язком; в) із безсполучниковим зв'язком за шкільною та науковою схемами синтаксичного розбору.</p> <p>3. Проаналізуйте складні багатокомпонентні речення: з різними типами синтаксичного зв'язку (сурядним, підрядним і безсполучниковим) за шкільною та науковою схемами синтаксичного</p>	4

	розбору.	
9	Специфіка надфразної єдності як одиниці тексту.	2
	Усього	22

Тематика лабораторних занять

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1	
...	

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

№	Назва теми	Кількість годин
1	
...	

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми/ форма контролю	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Складні речення сполучникового типу: наукові підходи та лінгводидактика		
1	<p><i>Тема 2. Поняття складносурядного речення в чинній Програмі з української мови для ЗЗСО. Складносурядні речення і прості речення, ускладнені однорідними присудками.</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Синтаксис складного речення в іменах. Підготуйте реферативну доповідь про науковий доробок українських граматистів та лінгводидактів (серед них науковців Чернівецького університету) (персоналія на вибір студента / студентки).</p> <p>2. Напишіть есей (тема на вибір). Випишіть із тексту по 3 складних речення з різними типами синтаксичного зв'язку (сурядним, підрядним і безсполучниковим). Схарактеризуйте їхню будову, намалюйте лінійну схему (як у школі) та рівневу (як в університеті), проаналізуйте засоби між частинами (предикативними одиницями).</p> <p>3. Доберіть приклади, що увиразнюють синонімічні відношення простих і складних речень.</p> <p>4. <i>Робота в групах.</i> Аналіз методів роботи учителя в ході вивчення складносурядних речень (на матеріалі вчительських блогів).</p>	5

	<i>Форма контролю</i> – реферативна доповідь; написання есею; колективна робота; практичні, індивідуальні та самостійні завдання.	
2	<p><i>Тема 3.</i> Поняття складнопідрядного речення в підручниковій літературі для ЗЗСО: визначення, специфіка підрядного зв'язку, засоби зв'язку. Критерії розмежування підрядних сполучників і сполучних слів.</p> <p><i>Завдання:</i> 1. Проаналізуйте визначення складнопідрядного речення, установіть його релевантні ознаки, що їх наведено в підручниковій літературі для учнів ЗЗСО та студентів університетів, у словниках лінгвістичних термінів і термінологічних енциклопедіях. Порівняйте дібраний теоретичний матеріал. Результати пошукової роботи узагальніть у таблиці.</p> <p>2. Укладіть лексикографічний профіль базових термінопонять: складне речення, предикативна одиниця, поліпредикативність, структурна схема складного речення, парадигма складного речення, формально-граматичний, семантико-синтаксичний і комунікативний рівні складного речення.</p> <p><i>Форма контролю</i> – моніторинг рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальною темою; робота з таблицею; укладання термінологічного словничка, аналітичний звіт, мультимедійна презентація.</p>	5
3	<p><i>Тема 4.</i> Типологія складнопідрядних речень у підручнику з української мови для учнів 9-го класу.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Напишіть есей, уживаючи різні типи складнопідрядних речень (сполучникових і безсполучникових) (тема на вибір студента/студентки).</p> <p>2. Схарактеризуйте співвідношення семантичних типів підрядних сполучників і виявів семантико-синтаксичних відношень між частинами складнопідрядного речення. Зверніть увагу на стилістичний потенціал варіантних засобів вираження семантики в складнопідрядних реченнях.</p> <p>3. Обґрунтуйте, у який спосіб можна використати одержану інформацію для розвитку мовлення учнів.</p> <p><i>Форма контролю</i> – творча діяльність, взаємоконтроль студентів у парах і групах, аналітичний звіт.</p>	5
4	<i>Тема 5.</i> Складнопідрядні означальні та з'ясувальні речення: визначення та класифікації.	5

	<p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Опрацюйте рекомендовану літературу до теми. Укладіть узагальнювальну таблицю „Специфіка складнопідрядних означальних та з'ясувальних речень у шкільному підручнику та навчальній літературі для студентів ЗВО”.</p> <p>2. Доберіть завдання для ефективної організації самостійної та індивідуальної роботи учнів 9-го, 10–11-го класів ЗЗСО з теми 5.</p> <p><i>Форма контролю</i> – робота з таблицею, практичні, індивідуальні та самостійні завдання.</p>	
5	<p><i>Тема 6. Особливості будови й семантики складнопідрядних речень обставинного типу.</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Розберіть 10 складнопідрядних речень обставинного типу, частини яких мають різну будову та з'єднані варіантними підрядними сполучниками. Обґрунтуйте, які випадки синтаксичного розбору зазначених одиниць можуть спричинити труднощі в учнів.</p> <p>2. Підготуйте мультимедійну презентацію до теми „Будова і семантика складнопідрядних речень обставинного типу в шкільній граматиці”.</p> <p>3. Укладіть узагальнювальну таблицю „Типологія складнопідрядних речень обставинного типу в шкільному підручнику та навчальній літературі для студентів філологічних спеціальностей”.</p> <p><i>Форма контролю</i> – робота з графічним матеріалом, мультимедійна презентація, робота зі схемою синтаксичного розбору.</p>	8
Усі теми модулю	Модульна контрольна робота	
Усього за ІЗМ	<i>Кількість годин – 28</i>	
Змістовий модуль 2. Лінгвістичні та методичні засади вивчення складних речень безсполучникового типу. Текст		
6.	<p><i>Тема 7. Складні безсполучникові речення: визначення, типологія, функції. Синоніміка складних речень сполучникового та безсполучникового типу.</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Робота в групах. Підготуйте проєкт „Традиційне та новітнє вчення про складні безсполучникові речення”.</p> <p>2. Узагальніть у таблиці синоніміку сполучникових і безсполучникових складних речень. Зробіть висновок,</p>	5

	<p>як дібраний фактичний матеріал можна використати на уроках української мови в ЗЗСО.</p> <p>3. Підготуйте повідомлення „Складні випадки синтаксичного розбору складних безсполучникових речень”.</p> <p><i>Форма контролю</i> – робота в групах, робота з графічним матеріалом; практичні, індивідуальні та самостійні завдання; розв’язання проблемних і творчих завдань.</p>	
7.	<p><i>Тема 8.</i> Складні багатокomпонентні речення в сучасній українській мові.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Робота в парах. Доберіть по 3 багатокomпонентних речення (з однотипним та різнотипним зв’язками) з текстів художнього або публіцистичного стилів. Обміняйтеся з однокласником / однокласницею та розберіть їх за шкільною схемою.</p> <p>2. Скласти інтелект-карту заняття на одну із запропонованих у робочій програмі тем лекцій.</p> <p><i>Форма контролю</i> – робота зі схемами аналізу складних багатокomпонентних речень, взаємоперевірка виконаного завдання.</p>	7
8.	<p><i>Тема 3.</i> Специфіка надфразної єдності як одиниці тексту.</p> <p><i>Завдання:</i> Розв’язати тестові завдання ЗНО з тем «Складне речення», «Складносурядне речення», «Складнопірядне речення», «Складне безсполучникове речення». Розробити конкретні рекомендації до аналізу складних випадків синтаксису складного речення.</p> <p><i>Форма контролю</i> – робота над розборами простих речень через тестові технології.</p>	6
Усі теми модулю	<i>Модульна контрольна робота</i>	
Усього за II ЗМ	<i>Кількість годин – 18</i>	
Разом	<i>Кількість годин – 46</i>	

Методи навчання

- ✓ **метод навчальної дискусії** – спільне обговорення проблемного питання на засадах обміну думками між студентами, між студентами і викладачем, спрямоване на формування критичного мислення, розвиток комунікативних умінь (аргументація, наукове доведення, повага до думки інших та ін.);
- ✓ **метод забезпечення успіху в навчанні** – спрямований на запобігання появі прогалин у знаннях окремих студентів і розвиток у них інтересу до знань;
- ✓ **метод пізнавальних ігор** – моделювання життєвих професійних ситуацій, що зумовлюють жвавий інтерес до навчальних дисциплін;
- ✓ **метод створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу** – активізація уваги студентів за допомогою використання цікавих чи дотепних історій, реальних фрагментів педагогічної діяльності викладача;
- ✓ **метод створення ситуації новизни** – чітке окреслення нового навчального матеріалу, що збагатить знання, уміння та навички студентів;
- ✓ **метод стимулювання обов'язку й відповідальності в навчанні** – усвідомлення важливості здобутих знань, умінь й навичок у майбутній професійній діяльності.

Технології:

- ✓ **технологія особистісно зорієнтованого навчання** – освітня технологія, основною метою якої є взаємодія викладача та студентів на основі рівності у спілкуванні й партнерства в навчальній діяльності, упровадження суб'єкт-суб'єктних відношень у навчально-виховній діяльності;
- ✓ **технологія контекстного навчання** – інтеграція різних форм освітньої діяльності студентів (навчальної, науково-дослідницької, практичної, самостійної) з акцентом усе ж на практичному застосуванні знань, умінь і навичок, що вможливує створення умов, максимально наближених до реальної професійної діяльності);
- ✓ **технологія інтерактивного навчання** – діалогова організація навчально-пізнавальної діяльності, спрямована на безпосередню взаємодію не лише викладача і студента, а й самих студентів;
- ✓ **технологія кооперативного навчання** – передбачає роботу студентів у невеликих групах, що вможливує обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду, створення ситуації успіху (студенти досягають успіхів у навчанні за умови ефективної взаємодії між собою);
- ✓ **технологія дослідницького (евристичного) навчання** – має на меті розвиток умінь і навичок студента, необхідних для дослідницько-пошукової діяльності, що підсилює креативний складник вищої освіти;
- ✓ **технологія креативного навчання** – організація навчально-пізнавальної діяльності, очікуваним результатом якої є розвиток творчого потенціалу

студента (здатність продукувати цікаві ідеї, здобувати успішні результати, віднаходити ефективні способи розкриття проблемних питань);

Система контролю та оцінювання Методи контролю

Система контролю та оцінювання здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль передбачено на кожному практичному занятті. У процесі вивчення дисципліни використовуємо такі методи поточного контролю:

- ✓ усні відповіді (фронтальне/вибіркове опитування, бліцопитування, дискусії, аналітичний огляд, презентації, робота з діаграмами, графіками, схемами, таблицями);
- ✓ письмові завдання (самостійні роботи, реферати, есе, робота з текстом);
- ✓ пошуково-дослідницькі завдання (проектна діяльність, робота з інтернет-джерелами);
- ✓ тестування.

Форми контролю

Формами поточного контролю є індивідуальна та фронтальна перевірка, форма підсумкового контролю – екзамен.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю

Критерії оцінювання усної відповіді

3 бали	Студент/студентка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом; вичерпно й грамотно розкриває зміст питання; логічно структуруючи свою відповідь і точно використовуючи термінологію. Уміє ілюструвати теоретичні положення конкретними прикладами, застосовувати їх у нових умовах під час виконання завдання.
2 бали	Студент/студентка неповно або непослідовно розкриває зміст матеріалу, але показує загальне розуміння питання та демонструє вміння, необхідні для подальшого засвоєння програмового матеріалу. Має труднощі або припускається близько 4–6 мовних помилок у визначенні понять, використанні термінології, викладі, виправляє їх після додаткових питань викладача.
1 бал	Студент/студентка не розкриває основного змісту теоретичного матеріалу; виявляє незнання або нерозуміння більшої або найбільш важливої його частини; припускається 6–8 мовних помилок у визначенні понять, у застосуванні термінології,

	наведенні власних прикладів.
0 балів	Студент/студентка не знає відповіді на запитання.

Критерії оцінювання письмової відповіді, твору / есе

5 балів	Тема власного висловлювання розкрита цілком; виклад думки/інформації логічний і добре структурований; використано різні граматичні конструкції та відповідну лексику, фраземи; кількість помилок – 1; відсутній плагіат.
4 бали	Тема власного висловлювання розкрита належним чином; розвинута аргументація; використано достатньо різнопланових граматичних конструкцій і відповідну лексику, фраземи; кількість помилок – 3; відсутній плагіат.
3 бали	Тема власного висловлювання загалом розкрита; текст – логічний, використано деякі граматичні та лексико-фраземні засоби; бракує засобів зв'язку між реченнями/абзацами; кількість помилок – 4; виявлено елементи плагіату (до 10%).
2 бали	Тема власного висловлювання розкрита частково; трапляються порушення причинно-наслідкового зв'язку; думку/інформацію подано простими реченнями та однотипною лексикою; бракує засобів зв'язку між реченнями/абзацами; кількість помилок – 5; виявлено елементи плагіату (до 20%).
1 бал	Тема власного висловлювання розкрита фрагментарно; не сформульовано власний погляд на порушену проблему; трапляються порушення причинно-наслідкового зв'язку, ужито короткі прості речення, недоцільну лексику; кількість помилок – 7; до 30% плагіату.
0 балів	Твір не написаний або зміст власного висловлювання не відповідає темі.

*Критерії оцінювання виконання тестових завдань
з кількома правильними відповідями та на встановлення відповідностей*

Модульний тест 10 балів	91–100% відповідей правильні
Модульний тест 9 балів	81–90% відповідей правильні
Модульний тест 8 балів	71–80% відповідей правильні
Модульний тест 7 балів	61–70% відповідей правильні
Модульний тест 6 балів	51–60% відповідей правильні

Модульний тест 5 балів	41–50% відповідей правильні
Модульний тест 4 бали	31–40% відповідей правильні
Модульний тест 3 бали	21–30% відповідей правильні
Модульний тест 2 бали	11–20% відповідей правильні
Модульний тест 0–1 бал	10–0% відповідей правильні

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами підсумкового оцінювання

Загальна кількість балів, яку студент/студентка може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач/здобувачка вищої освіти набирає за поточні види контролю та 40 балів під час підсумкового виду контролю (екзамену).

Розподіл балів

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		40	100
5	5	5	5	5	5	10	10	10			

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Підсумковий контроль проводимо з метою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі – під час проведення іспиту з дисципліни. Кожний білет містить два теоретичні питання – щонайбільше по 10 балів за кожне, одне практичне завдання – щонайбільше 30 балів:

***Критерії та параметри оцінювання відповіді
на теоретичні питання
(завдання 1 і 2 в білеті):***

<i>Бал</i>	<i>Характеристика відповіді</i>
10	Студент/студентка вичерпно висвітлює теоретичне питання, чітко подає визначення ключового поняття, виявляє ґрунтовні знання наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, порівнює класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, наводить переконливі різноманітні приклади до класифікаційних параметрів; логічно обґрунтовано структурує відповідь за допомогою нормативних лексико-граматичних і стилістичних мовних засобів.
9–8	Студент/студентка достатньо повно висвітлює теоретичне питання, правильно визначає ключове поняття, виявляє високий рівень знання наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, загалом багатоаспектно порівнює класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, логічно обґрунтовано структурує відповідь, проте відповідь має незначні фактологічні неточності й мовленнєві помилки.
7–6	Студент/студентка на належному рівні висвітлює теоретичне питання; визначає ключове поняття з акцентом на деякі релевантні ознаки; виявляє достатній рівень знання наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, хоча не зовсім повно порівнює класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, допускає деякі алогізми в структурі відповіді; до того ж відповідь має як незначні, так і присутні фактологічні неточності й мовленнєві помилки.
5–4	Студент/студентка частково й недостатньо чітко висвітлює теоретичне питання, плутається у визначенні ключового поняття, вагається під час установлення наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, не може аргументовано порівняти

	класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, допускає деякі алогізми в структурі відповіді; до того ж відповідь має як незначні, так і присутні фактологічні неточності й мовленнєві помилки.
3–1	Студент/студентка частково і недостатньо аргументовано висвітлює теоретичне питання, не знає визначення ключового поняття, не може пояснити сутність наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, не узагальнює збіжності й відмінності в класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, допускає значні алогізми в структурі відповіді; до того ж відповідь має присутні фактологічні неточності й велику кількість мовленнєвих помилок.
0	Студент/студентка не дали відповідь на теоретичне питання.

Оцінювання практичних умінь і навичок студентів/студенток

– 3-тє завдання в екзаменаційному білеті – синтаксичний аналіз двох простих двоскладних речень за схемою

Критерії та параметри оцінювання третього завдання

<i>Бал</i>	<i>Характеристика відповіді</i>
10	Студент/студентка безпомилково визначає тип простого речення, подає його вичерпну загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; правильно констатує тип простого речення за способом вираження предикативності; коректно записує структурну схему синтаксичної одиниці й виконує графічну роботу; аргументовано й чітко характеризує тип синтаксичної одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/неускладнене, акцентує увагу на класифікаційних параметрах і засобах вираження головних і другорядних членів речення; правильно аналізує просте двоскладне речення за семантикою та комунікативною будовою; обґрунтовує розділові знаки в реченні; відповідь не містить лексико-граматичних і стилістичних помилок.
9–8	Студент/студентка достатньо повно визначає тип простого речення, подає його загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; загалом правильно констатує тип простого речення за способом вираження предикативності; коректно записує структурну схему синтаксичної одиниці й виконує графічну роботу; з деякими

	неточностями характеризує тип синтаксичної одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/ неускладнене); акцентує увагу на класифікаційних параметрах і засобах вираження головних і другорядних членів речення; аналізує просте двоскладне речення за семантикою та комунікативною будовою, допускаючи незначні недогляди; обґрунтовує розділові знаки в реченні; відповідь не містить суттєвих лексико-граматичних і стилістичних помилок.
7–6	Студент/студентка на належному рівні визначає тип простого речення, проте неточно подає його загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; загалом правильно констатує тип простого речення за способом вираження предикативності; з 2-ма помилками записує структурну схему синтаксичної одиниці й виконує графічну роботу; не зовсім логічно характеризує тип предикативної одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/ неускладнене); побіжно акцентує увагу на класифікаційних параметрах і засобах вираження головних і другорядних членів речення; сплутує деякі характеристики синтаксичної одиниці за семантикою та комунікативною будовою; допускаючи незначні недогляди, обґрунтовує розділові знаки в реченні; відповідь містить як незначні, так і присутні мовленнєві помилки.
5–4	Студент/студентка частково й недостатньо доказово визначає тип простого речення; неточно подає його загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; загалом правильно констатує тип предикативної одиниці за способом вираження предикативності; з 3-ма помилками записує структурну схему синтаксичної одиниці й виконує графічну роботу; не зовсім логічно характеризує тип реченнєвої одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/ неускладнене); побіжно акцентує увагу на класифікаційних параметрах і засобах вираження головних і другорядних членів речення; допускає 3–4 недогляди під час аналізу синтаксичної одиниці за семантикою та комунікативною будовою; обґрунтовує не всі розділові знаки в реченні; відповідь містить як незначні, так і присутні мовленнєві помилки.
3–1	Студент/студентка частково і недостатньо аргументовано визначає тип простого речення; неточно подає його загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; загалом правильно констатує тип синтаксичної одиниці за способом вираження предикативності; з 4-ма

	помилками записує структурну схему простого двоскладного речення й виконує графічну роботу; непослідовно характеризує тип предикативної одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/неускладнене); сплутує важливі класифікаційні параметри й засоби вираження головних і другорядних членів речення; допускає 5–6 недоглядів під час аналізу реченнєвої одиниці за семантикою та комунікативною будовою; частково обґрунтовує розділові знаки в реченні; відповідь містить присутні мовленнєві помилки.
0	Студент/студентка не зміг/змогла виконати синтаксичний розбір простого речення за схемою.

Остаточні критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів

Оцінювання рівня та якості знань студентів здійснюємо з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей (як це передбачає диференційований підхід в організації навчального процесу).

„Відмінно” (А) – студент/ студентка вільно й у повному обсязі володіє програмовим матеріалом, уміє безпомилково визначити синтаксичні явища сучасної української мови, пояснити їхні граматичні особливості з опертям на шкільну програму та сучасні наукові підходи; уміє аналізувати мовні й позамовні явища, закономірності, порівнює, систематизує, конкретизує їх; робить власні висновки на ґрунті спостережень, моделює мовні та позамовні поняття, закономірності; прогнозує подальший розвиток мовних явищ; переносить раніше вивчені знання та вміння в нову ситуацію; самостійно обирає аспект запропонованої теми, висловлює власну позицію, наводить приклади, аргументи, ілюструє відповідь власними прикладами; володіє нормами української літературної мови; усне та письмове висловлювання студента/ студентки вирізняється стильовою виразністю та комунікативною доцільністю. Крім того, здобувачі освіти старанно виконали всі завдання, запропоновані для самостійного вивчення; опрацювали ІНДЗ, виявили знання, уміння та навички під час підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 90–100.

„Добре” (В) – студент/ студентка вільно володіє теоретичним матеріалом курсу, уміє вправно визначити морфологічні та синтаксичні явища сучасної української мови, пояснити їхні граматичні особливості з опертям на шкільну програму та сучасні наукові підходи; обґрунтувати процеси, що відбуваються в синтаксичній системі української мови; вміє аналізувати мовні й позамовні явища, закономірності, порівнює, систематизує, конкретизує їх; робить власні висновки на ґрунті спостережень, моделює мовні та позамовні поняття та закономірності; прогнозує подальший розвиток мовних явищ; переносить раніше вивчені знання і вміння в нову ситуацію; обирає самостійно аспект запропонованої теми, висловлює власну позицію, наводить приклади, аргументи,

ілюструє відповідь власними прикладами; володіє нормами української літературної мови; усне та письмове висловлювання студента/ студентки вирізняється стильовою виразністю та комунікативною доцільністю. Попри те, під час конкретного аналізу здобувач/ здобувачка освіти допускає: 1) незначні неточності, які не впливають на загальний результат; 2) окремі похибки та неточності, які не впливають на загальну стрункість знань і свідчать про розуміння теоретичного і практичного матеріалу. Крім того, частково володіє відповідною науковою термінологією; досить активно готувався до практичних занять; загалом добре опрацював питання самостійного вивчення; висвітлив питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 80–89.

„Добре” (C) – студент/ студентка загалом володіє програмовим матеріалом курсу, уміє визначити морфологічні та синтаксичні явища сучасної української мови, пояснити процеси, що в ній відбуваються; за аналізу мовних й позамовних явищ допускає окремі незначні помилки; моделює мовні та позамовні поняття, явища та закономірності, проте власні висновки на ґрунті спостережень викликають труднощі; не завжди послідовно застосовує раніше засвоєнні знання в новій ситуації; допускає окремі неточності у термінології, окремі похибки та неточності в доборі ілюстративного матеріалу, які не впливають на загальний результат, проте свідчать про часткове розуміння ним теоретичного і практичного матеріалу. Мовлення студента/ студентки відзначається деякими порушеннями літературних норм української мови. Крім того, виявляє обізнаність з конкретної теми і те, що він частково засвоїв рекомендовані до кожної теми джерела і спеціальну літературу; розкриває, але не в повному обсязі, питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 70-79.

„Задовільно” (D) – студент/ студентка досить поверхнево володіє програмовим матеріалом курсу, уміє визначити деякі морфологічні та синтаксичні явища сучасної української мови, але не може пояснити процеси, що в ній відбуваються; за аналізу мовних й позамовних явищ допускає серйозні помилки, неточності у термінології, помилки у доборі ілюстративного матеріалу, не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між мовними явищами та здійснювати їх порівняльний аналіз з опорою на шкільну і вишівську навчальні програми; не завжди послідовно застосовує раніше засвоєнні знання в новій ситуації. Мовлення здобувача/ здобувачки освіти відзначається порушеннями літературних норм української літературної мови. Загалом студент/ студентка володіє мінімальними знаннями, які дають змогу в майбутньому виконувати свої фахові функції, попри те, неповно розкриває спеціальні питання, закономірності, не зовсім точно трактує поняття і терміни. Практичний аналіз тексту виконує взагалі правильно, однак допускає суттєві неточності. Крім того, демонструє фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, які розглядали під час лекцій та роботи на практичних заняттях; обмежується мінімальним опрацюванням

рекомендованої літератури; пасивно поводить себе під час роботи на практичних заняттях, не виявляє належних навичок у ході мовного розбору речень і тексту й бажання до самостійної роботи; частково розкриває питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 60–69.

„Задовільно” (E) – студент/ студентка поверхнево володіє програмовим матеріалом курсу, здебільшого вміє визначити деякі морфологічні та синтаксичні явища сучасної української мови, але не може пояснити процеси, що в ній відбуваються; аналіз мовних й позамовних явищ викликає труднощі; не вміє застосувати раніше засвоєні знання в новій ситуації; плутається у термінології, допускає грубі помилки у доборі ілюстративного матеріалу, не вміє встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між мовними явищами. Мовлення здобувача/ здобувачки освіти відзначається грубими порушеннями літературних норм української мови; практичний аналіз мовного матеріалу виконує, однак допускає суттєві неточності і грубі фактичні помилки. Загалом студент/ студентка володіє мінімальними знаннями, які дають змогу в майбутньому виконувати свої фахові функції. Крім того, демонструє фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій та роботи на практичних заняттях; обмежується опосередкованим вивченням програмового матеріалу та мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури; пасивно поводить себе на практичних заняттях, не виявляє належних навичок у ході мовного розбору речень і тексту й бажання до самостійної роботи; фрагментарно розуміє питання, що їх винесено на підсумковий модуль-контроль.

Загальна сума балів: 50–59.

„Незадовільно з можливістю перескладання” (Fx) – студент/ студентка поверхово володіє програмовим матеріалом курсу, не уміє визначити більшість морфологічних і синтаксичних явищ сучасної української мови, пояснити процеси, що в ній відбуваються; аналіз мовних й позамовних явищ не виконує; не вміє застосувати раніше засвоєні знання в новій ситуації; допускає грубі помилки у доборі ілюстративного матеріалу, не вміє встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між мовними явищами; мовлення учасника / учасниці освітнього процесу відзначається грубими порушеннями літературних норм української мови. Здобувач/ здобувачка освіти не володіє термінологією, не розуміє значень конкретних теоретичних і практичних питань. Обсяги теоретичних знань і практичних навичок студента/ студентки не достатні для виконання фахових обов'язків. Крім того, не відвідував частину лекційних та практичних занять; пасивно поводить себе на практичних заняттях, не виявив бажання до самостійної роботи; не опрацював рекомендованої літератури, у зв'язку з цим не орієнтується в програмовому матеріалі; не розкрив питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 35–49 (з можливістю повторного складання).

„Незадовільно з обов’язковим повторним курсом” (F) – студент/студентка демонструє повне незнання програмового матеріалу; потребує повторного вивчення курсу. Крім того, слухач/слухачка навчального курсу не відвідував лекційних і практичних занять; не виявив бажання до самостійної роботи, не опрацював рекомендованої літератури, у зв’язку з цим не орієнтуються у виучуваних мовних явищах; не бажав відповідати на поставлені питання під час проведення практичних занять, фактично не засвоїли програму курсу; цілковито не розкрив питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 0–34 (з обов’язковим повторним курсом).

Перелік запитань для самоконтролю навчальних досягнень студентів

До Змістового модулю № 1

1. У чому сутність граматичного значення складного речення?
2. Які аргументи наводять прихильники тлумачення складного речення як сполучення простих речень?
3. Чому частини складних речень називають простими умовно? Проілюструйте специфічні ознаки предикативних одиниць на конкретних прикладах.
4. Якими засобами можна поєднати частини складного речення? Яка роль кожного з них? Наведіть приклади з мови перекладних текстів.
5. Чому формально-синтаксичні ознаки є визначальними у встановленні загальної типології складного речення?
6. У чому специфіка семантико-синтаксичної організації складного речення?
7. Схарактеризуйте комунікативну організацію складного речення. Які особливості актуального членування складного речення на тему й рему?
8. На яких критеріях ґрунтується типологія наукових підходів до вивчення складносурядного речення.
9. Які формальні типи складносурядних речень ви знаєте?
10. Назвіть параметри класифікації сполучникових засобів у складносурядних реченнях. Яку роль відіграють сурядні сполучники для класифікації складносурядних речень у школі?
11. У чому полягає специфіка підрядного зв’язку в складнопідрядному реченні?
12. Які засоби зв’язку в складнопідрядних реченнях ви знаєте?
13. Які формальні типи складнопідрядних речень ви знаєте?
14. Які ознаки характерні для складнопідрядних означальних (присубстантивних) і прикомпаративних речень?
15. У чому специфіка складнопідрядних речень з’ясувальних?
16. Яке місце в шкільній класифікації посідають займенниково-співвідносні речення?
17. Подайте загальну характеристику складнопідрядних речень обставинного типу.
18. Які ознаки характерні для складнопідрядних речень часу?
19. У чому специфіка складнопідрядних речень зі значенням зумовленості?

20. Які критерії дають змогу розмежувати складнопідрядні порівняльні речення та прості ускладнені речення з порівняльними зворотами.
21. Які ознаки характерні для складнопідрядних речень відповідності (зіставлявальних)?
22. Яке місце в шкільній класифікації посідають складнопідрядні речення відносно-поширювальні (супровідні)?

До Змістового модулю № 2

1. Що ви знаєте про історію вивчення складних безсполучникових речень?
2. Які принципи класифікації складних безсполучникових речень ви знаєте?
3. Які особливості мають складні безсполучникові речення відкритої структури?
4. У чому специфіка складних безсполучникових речень закритої типізованої структури?
5. Які характерні ознаки притаманні складним безсполучниковим реченням закритої нетипізованої структури?
6. Визначте критерії синоніміки складних сполучникових та безсполучникових речень.
7. У чому сутність поняття про складні багатокomпонентних речень?
8. Чому постала проблема розрізнення структурного та семантичного ускладнення складного речення?
9. Обґрунтуйте критерії виокремлення складних ускладнених речень як специфічного типу синтаксичних одиниць.
10. Які особливості характерні для багатокomпонентних складних речень із сурядним і безсполучниковим зв'язками?
11. Які характерні ознаки притаманні багатокomпонентним складнопідрядним реченням (із супідрядністю, послідовною підрядністю).
12. У чому специфіка складних багатокomпонентних речень із сурядним та підрядним зв'язками?
13. Які особливості характерні для багатокomпонентних складних речень із сурядним, підрядним та безсполучниковим зв'язками.
14. Що ви знаєте про специфіку періоду?
15. Як ви визначаєте складне синтаксичне ціле (надфразну єдність) як синтаксичну одиницю?

Перелік питань для підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Загальна характеристика складного речення. Основні ознаки складного речення.
2. Поняття про складносурядне речення: визначення, формально-граматична та структурно-семантична класифікації.
3. Шкільна класифікація складносурядних речень у зіставленні із науковою типологією.
4. Складносурядні речення з єднальними відношеннями.
5. Складносурядні речення з розділовими відношеннями.

6. Складносурядні речення із зіставно-протиставними відношеннями.
7. Градаційні та пояснювальні складносурядні речення.
8. Загальна характеристика складнопідрядних речень: визначення та проблема класифікації.
9. Основні відмінності між складносурядними та складнопідрядними реченнями.
10. Сполучники і сполучні слова як засоби зв'язку підрядної частини з головною у складному реченні.
11. Шкільна класифікація складнопідрядних речень у зіставленні з науковою типологією.
12. Складнопідрядні означальні (присубстантивні) речення їхні особливості.
13. Складнопідрядні прикомпаративні речення.
14. Складнопідрядні речення об'єктно-з'ясувальні.
15. Складнопідрядні займенниково-співвідносні речення (загальна характеристика).
16. Складнопідрядні речення вміщувальні.
17. Загальна характеристика складнопідрядних речень обставинного типу.
18. Складнопідрядні речення часу.
19. Складнопідрядне речення зумовленості (причини, умови, мети, допустові й наслідкові речення).
20. Складнопідрядні порівняльні речення, їхні відмінності від порівняльних зворотів у простому ускладненому реченні.
21. Складнопідрядні речення відповідності (зіставлявальні).
22. Складнопідрядні речення відносно-поширювальні (супровідні).
23. Поняття про складні безсполучникові речення (історія їх вивчення, визначення).
24. Питання класифікації складних безсполучникових речень у школі та підручниках до ЗВО.
25. Складні безсполучникові речення відкритої структури.
26. Складні безсполучникові речення закритої типізованої структури.
27. Складні безсполучникові речення закритої нетипізованої структури.
28. Синоніміка складних сполучникових та безсполучникових речень.
29. Поняття про складні багатокомпонентні речення.
30. Складні багатокомпонентні складносурядні та безсполучникові речення.
31. Складні багатокомпонентні складнопідрядні речення (із супідрядністю).
32. Складні багатокомпонентні складнопідрядні речення (із послідовною підрядністю).
33. Складні багатокомпонентні із сурядним та підрядним зв'язками.
34. Складні багатокомпонентні речення із сурядним, підрядним та безсполучниковим зв'язками. Поняття про період як синтаксичну одиницю.

Зарахування результатів, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті

Відповідно до «Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом

неформальної та/або інформальної освіти» (прот. № 16 від 25 листопада 2024 р.) (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/>) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та/або інформальної освіти з проблем, що відповідають змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю тощо).

Для визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» необхідно рішення кафедри (на основі аргументування викладача, що тематика семінарів, вебінарів, воркшопів, тренінгів, у яких взяв участь студент підтверджується сертифікатом, програмою).

Рекомендована література

Основна

- Кульбабська О. В.** Складне речення у світлі мовознавчих і лінгвометодичних концепцій професора Івана Чередниченка. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал.* Серія “Історичні та філологічні науки” || Current issues of Social studies and History of Medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal. Series “Historical and philological sciences”/ Редколегія: А. Мойсей, Ш. Пуріч. Чернівці–Сучава: БДМУ. 2024. № 1 (37). С. 91–96.
- Мариненко І. О.** Синтаксис української мови (з правилами пунктуації): навч. посібник. Київ, 2021. 279 с.
- Мірченко М. В.** Сучасна українська літературна мова. Функційний аналіз синтаксичних одиниць та категорій. Теоретико-прагматичний комплекс з синтаксису: навч. посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 200 с.
- Межов О. Г.** Синтаксис української мови: навч. посібник. Луцьк : Надстир’я, 2021. 268 с.
- Синтаксис** української мови: на перетині традицій та інновацій. Ніні Василівні Гуйванюк : колективна монографія ; за заг. ред. О. В. Кульбабської. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 592 с.
- Український** правопис (нова редакція) / АН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. Київ : Наук. думка, 2019. С. 197–256.
- Харченко С.** Синтаксичні норми української літературної мови ХХ – початку ХХІ ст. : монографія / відп. ред. К. Г. Городенська. Київ : Міленіум, 2017. 417 с.

Додаткова

- Кульбабська О.** Синтаксичне структурування висловлень крізь призму антропо- та егоцентризму. *Мова та мовлення: фундаментальні парадигми розвитку = Language and Speech: Fundamental Paradigms Development* : колективна монографія / за ред. : Калинюк Т. В., Бондарчук Т. В. Кам’янець-Подільський :

ТОВ «Друкарня „Рута”», 2021. С. 141–160. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1287/Husztz_Lechner_The-role-of-context-in-creating-meaning%5b1%5d.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Кульбабська О.** Робота з перекладними текстами як засіб виформування синтаксичної компетентності студентів-філологів. *Стратегічні напрями розвитку сучасної української лінгводидактики : монографія / за ред. Е. Палихати, О. Петришиної.* Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. С. 183–193. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19644/1/18_Kulbabska.pdf
- Кульбабська О. В., Шатілова Н. О.** Ім'я в науці. Професор Іларіон Слинько : монографічно-довідкове видання. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 614 с. (Серія : Історіографія мовознавчої науки на Буковині).
- Кульбабська О. В., Максим'юк О. В., Шатілова Н. О.** Ім'я в науці. Професор Григорій Чередниченко : монографічно-довідкове видання. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2024. 512 с., портр. (Серія : Історіографія мовознавчої науки на Буковині).
- Масицька Т. Є.** Типологія семантико-синтаксичних реченневих залежностей : монографія. Луцьк : ПВД : „Твердиня”, 2016. 416 с.
- Рула Н. В.** Семантико-синтаксична типологія складносурядних речень у сучасній українській мові : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова / Наталія Володимирівна Рула. Луцьк, 2019. 260 с.
- Шитик Л.** Синхронічна перехідність синтаксичних одиниць в українській мові : монографія. Черкаси : Вид-ець Чабаненко Ю. А., 2014. 474 с.

Корпус шкільних підручників

- Авраменко О.** Українська мова : підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закладів. К. : Грамота, 2017. 160 с.; іл.
- Глазова О.** Українська мова: підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закладів. Харків : Вид-во «Ранок», 2017. 240 с.; іл.
- Голуб Н. Б., Ярмолюк А. В.** Українська мова : підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закладів. К. : Педагогічна думка, 2017. 308 с.; іл.
- Заболотний В. В., Заболотний О. В.** Українська мова : підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закладів. К. : Генеза, 2017. 272 с.

Методична література

- Голуб Н. Б., Новосьолова В. І., Галаєвська Л. В.** Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту) : практичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 128 с.
- Костів О., Сколоздра-Шепітко О.** Методика викладання української мови : навч.-метод. посіб. для студ. укр. відділення філол. ф-ту / Оксана Костів, Олеся Сколоздра-Шепітко. Львів, 2018. 202 с.
- Кульбабська О. В., Кардашук О. В.** Крок у професію. Методика викладання української мови в школі : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.
- Кульбабська О. В., Шатілова Н. О.** Крок у професію. Методика викладання української мови у вищій школі: навч. посіб. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 384 с.
- Методика** викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах:

метод.розробки до практ. занять для студ. 4 курсу філол. ф-ту / уклад. А. І. Вегеш. Ужгород : ПП Бреза, 2017. 78 с.

Навчання синтаксису на уроках української мови у 8–9 класах : метод. посіб. / Н. Б. Голуб, Л. В. Галаєвська. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 128 с.

Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / за ред. М.І. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Вікіпедія URL: uk.wikipedia.org/wiki
2. Всеосвіта: бібліотека методичних матеріалів. URL: <https://vseosvita.ua/library/pidgotovka-do-zno-z-ukrainskoi-movi-496104.html>
3. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>).
4. **Кульбабська О.** Робота з перекладними текстами як засіб виформування синтаксичної компетентності студентів-філологів. *Стратегічні напрями розвитку сучасної української лінгводидактики : монографія* / за ред. Е. Палихати, О. Петришиної. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. С. 183–193. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19644/1/18_Kulbabska.pdf
5. **Кульбабська О.** Категорія двочленності речення як граматична універсалія. *Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : Scientific monograph*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. P. 493–519. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/207/5737/12017-1>
6. На урок: освітній проєкт. URL: <https://naurok.com.ua/>
7. Офіційний сайт української мови. URL: https://ukrainskamova.com/publ/chinnij_pravopis/sintaksis_i_punktucija/7
8. Освіторія. Сайт неприбуткової громадської спілки. URL: <https://osvitoria.org/>
9. Сайт електронної бібліотеки «Україніка» НАН України. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/UA/elib.exe>
10. Сайт Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. URL: <http://www.inmo.org.ua/library.html>
11. Сайт Інституту української мови НАН України. URL: <http://www.nas.gov.ua>
12. Тезаурус з комп'ютерної лексикографії. URL: <http://www.mova.info/Page3.aspx?11=188&vocid=1>
13. Тезаурус з лінгвістичної термінології. URL: http://www.mova.info/mov_thes.aspx?11=68

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (2023). URL: <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» (2024).
URL: https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf